

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi, wyrokiem z dnia 08 sierpnia 2013 roku w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w Ł. przeciwko (...) Publicznemu Szpitalowi (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. o zapłatę kwoty 47.301,57 zł, oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 08 kwietnia 2011 roku pozwany zawarł z (...) Spółką Akcyjną w S. umowę dostawy leków. W §4 pkt 6 umowy zastrzeżono zakaz dokonywania przez dostawcę cesji wierzytelności wynikających z umowy, jak również zakaz ustanawiania na nich zastawów lub zawierania umów gwarancyjnych w trybie Kodeksu cywilnego, w tym w szczególności umów poręczenia bez uprzedniej zgody Szpitala wyrażonej na piśmie pod rygorem nieważności. W dniu 14 lutego 2012 roku, pomiędzy wskazanymi wyżej podmiotami, została zawarta kolejna umowa dostawy, w której w §4 pkt 6 postanowiono, że czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Czynność dokonana bez takiej zgody jest nieważna. W wykonaniu powyższych umów wystawiono faktury z datą sprzedaży 01 lipca 2011 roku. W dniu 28 kwietnia 2011 roku (...) S.A. w S. zawarła z powodem umowę o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. W ramach umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania podmiotów wymienionych w załączniku do umowy, w tym pozwanego (§1 pkt 3 umowy). (...) S.A. zobowiązał się do poinformowania dłużnika o udzielonym poręczeniu, a także do przekazania powodowi zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 21. dnia następnego miesiąca (§1 pkt 5 i 6 umowy). W razie nieuregulowania zobowiązania przez dłużnika, (...) S.A. zobowiązał się zawiadomić o tym powoda w ostatnim dniu miesiąca, w którym upłynął termin wymagalności poręczonego zobowiązania (§3 pkt 1 umowy). Powód zobowiązał się zapłacić poręczony dług w terminie 60 dni od dnia otrzymania zawiadomienia (§3 pkt 2 umowy). Dalej strony umowy zastrzegły, że w zakresie spłaconego zobowiązania powód stawał się wierzycielem szpitala z prawem naliczania dalszych odsetek ustawowych od dnia jego wezwania do spłaty zobowiązania względem powoda (§3 pkt 3 umowy). W dniu 19 czerwca 2012 roku powód poinformował (...) S.A. o poręczeniu (objęciu umową) dziewiętnastu faktur na łączną kwotę 39.559,13 zł tytułem należności głównej, wystawionych pozwanemu. W dniu 29 czerwca 2012 roku powód spłacił zobowiązania 41 dłużników (...) S.A., zaś w dniu 30 lipca 2012 roku dalszych 42 jego dłużników; wśród spłaconych dłużników nie było pozwanego.

W oparciu o przedstawiony stan faktyczny Sąd I instancji uznał powództwa za niezasadne. Sąd wskazał, że powód nie udowodnił, aby spłacił dług pozwanego w stosunku do (...) S.A. Nie złożył bowiem przewidzianego w §1 pkt 6 umowy o współpracy zestawienia wszystkich faktur VAT wystawionych przez (...) S.A. w danym miesiącu kalendarzowym, a tym samym nie wykazał, aby określone przez niego w zestawieniu z dnia 19 czerwca 2012 roku faktury były objęte postanowieniem §1 pkt 1 umowy, a tym samym i umową poręczenia. Ponadto złożone zestawienie nie obejmuje dwóch faktur, na których oparte jest roszczenie. Zestawienia płatności na rzecz (...) S.A. z dnia 29 czerwca 2012 roku oraz 30 lipca 2012 roku nie wymieniają pozwanego; opis dłużnika w tych zestawieniach (...) nie pozwala na przyjęcie, iż jest to pozwany zwłaszcza, że przy ulicy (...) mieści się także (...) Szpital (...) im. prof. K. Ś. (...) w K.. Wreszcie, co do faktur wynikających z drugiej z umów zawartych pomiędzy pozwanym, a (...) S.A., powód nie udowodnił, aby zostały one objęte umową poręczenia, gdyż nie przedstawił decyzji o współpracy, o jakiej mowa w §6 pkt 2 umowy o współpracy. Niezależnie od powyższych okoliczności Sąd I instancji uznał, że umowa poręczenia, jako zawarta dla pozor, była nieważna (art. 83§1 kc), a ponadto nieważna była czynność pod nią ukryta, polegająca na zmianie wierzyciela wskutek przelewu wierzytelności, jako sprzeczna z art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku „o działalności leczniczej” (Sąd Rejonowy przyjął, że ustawa ta znajduje zastosowanie w przedmiotowej sprawie, ponieważ wszystkie faktury noszą daty sprzedaży po 01 lipca 2011 roku, a więc po wejściu w życie ustawy). Zgodnie z art. 54 ust. 5 cyt. ustawy, czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej mogła być dokonana tylko w razie wyrażenia na nią zgody przez podmiot tworzący zoz. Skutkiem braku zgody jest nieważność czynności (ust. 6 art. 54 cyt. ustawy). Sąd wywiódł dalej, że umowa poręczenia powoduje taki sam skutek prawny jak umowa przelewu, tj. w razie spłaty zadłużenia przez poręczającego następuje zmiana wierzyciela. Skoro tak

i skoro powód jest podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, to w chwili zawierania umowy poręczenia wiedział o ustawowym zakazie przelewu wierzytelności publicznego zoz- u bez zgody organu założycielskiego, a także o milionowych zadłużeniach szpitali. Zawierając umowę poręczenia powód działał zatem w celu omięcia zakazu wyrażonego w art. 54 ust. 5 cyt. ustawy; umowa poręczenia była więc pozorna i służyła ukryciu czynności polegającej na zmianie wierzyciela, objętej jednak z kolei dyspozycją art. 54 ust. 5 cyt. ustawy, a więc także nieważną. Sąd Rejonowy uznał także umowę poręczenia za nieważną z uwagi na umowny zakaz przelewu wierzytelności zawarty w umowach zawartych pomiędzy (...) S.A., a pozwanym, z dnia 08 kwietnia 2011 roku oraz 14 lutego 2012 roku, a to z uwagi na treść art. 63§1 kc. Przepis ten reguluje tzw. bezskuteczność zawieszoną czynności prawnej, która, w razie braku zgody osoby trzeciej na jej dokonanie, wyrażonej przed czy po jej dokonaniu, jest nieważna. Skoro było niesporne, że pozwany nie wyraził zgody na przelew wierzytelności, to w oparciu o ten przepis umowa poręczenia jest nieważna. Wreszcie Sąd I instancji zważył, że umowa poręczenia jest nieważna, gdyż jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Wierzyciel pozwanego miał bowiem świadomość, że zawarcie umowy poręczenia, w razie niespłacenia zadłużenia przez pozwanego, spowoduje zmianę wierzyciela.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego tj.: art. 58§1 kc w zw. z art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku „o działalności leczniczej”, poprzez zastosowanie wskazanych przepisów w sytuacji, gdy zawarta przez powoda umowa nie stanowi czynność prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela, o której mowa w art. 54 ust. 5 cyt. ustawy i jako taka nie wymaga dla swej ważności uzyskania przez strony tej czynności zgody organu założycielskiego, art. 58§1 kc w zw. z art. 83§1 kc poprzez zastosowanie wskazanych przepisów, mimo że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na przyjęcie, że umowa poręczenia zawarta przez powoda i (...) S.A. została zawarta dla pozorów, art. 58§2 kc poprzez jego zastosowanie w konsekwencji wadliwego przyjęcia, iż zawarcie przez stronę powodową z dostawcami usług medycznych umów poręczenia jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w sytuacji, gdy zawarcie umowy poręczenia jak również subrogacja nie wpływają na zmianę wysokości nominalnej wierzytelności jak również stan zabezpieczeń wierzytelności i tym samym nie pogarszają sytuacji dłużnika, art. 63§1 kc poprzez jego zastosowanie, mimo że brak zgody zamawiającego na zawarcie umowy poręczenia nie powoduje stanu bezskuteczności zawieszony w rozumieniu wskazanego przepisu, a także naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233§1 kpc poprzez przyjęcie, że powódka nie wykazała, aby spłaciła dług pozwanego w stosunku do (...) S.A. z tytułu należności objętych fakturami wskazanymi w pozwie, wbrew zebranemu materiałowi dowodowemu, tj. potwierdzeniom przelewów, zestawieniom do płatności oraz informacjom o spłacie zobowiązań wysyłanym również w imieniu (...) S.A., jak również mimo to, że pozwany w toku procesu nie kwestionował tych okoliczności. W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 47.301,57 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz kosztów procesu za I instancję i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest zasadna.

Na wstępie należy wskazać, że wbrew stanowisku wyrażonemu przez Sąd Rejonowy, w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku „o działalności leczniczej”, która weszła w życie w dniu 01 lipca 2011 roku, lecz ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 roku „o zakładach opieki zdrowotnej”, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 22 października 2010 roku „o zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej”, tj. w brzmieniu od dnia 22 grudnia 2010 roku. Wynika to z ogólnej zasady wyrażonej w art. 3 Kodeksu cywilnego, w myśl której ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że wynika to z jej brzmienia lub celu. Datą, według której należy ustalać przepisy mające zastosowanie do czynności prawnej poręczenia jest więc data tej czynności- 28 kwietnia 2011 roku. Odmienne stanowisko skutkowałoby tym, że strony umowy poręczenia ponosiłyby- ewentualne- negatywne konsekwencje późniejszej zmiany przepisów, co jest sprzeczne z art. 3 kc. Zgodnie z art. 53 ust. 6 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej” w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia umowy poręczenia, od 22 grudnia 2010 roku do

wejścia w życie ustawy „o działalności leczniczej”, tj. do dnia 01 lipca 2011 roku, czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Jak stanowi ust. 7 art. 53 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej”, w przypadku naruszenia przepisów ust. 2- 6, do sądu o stwierdzenie nieważności m.in. umowy przelewu wierzytelności może wystąpić także podmiot, który utworzył zakład. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że skoro ustawodawca wprowadził wymóg zgody podmiotu tworzącego zakład na dokonanie czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela i wprowadził możliwość wystąpienia o ustalenie nieważności umowy przelewu, to spod tej regulacji wyłączone są wszystkie inne czynności, które przelewem nie są. Zatem, skoro takie czynności nie są zakazane po rygorem nieważności, to są dozwolone i nie można narażać uczestników obrotu prawnego na niekorzystne dla nich konsekwencje działania czynności nie objętych dyspozycją art. 53 ust. 7. Ponadto należy zwrócić uwagę na kierunek zmiany powyższej regulacji, która nastąpiła wskutek wejścia w życie ustawy „o działalności leczniczej”. Jej art. 54 ust. 6 (będący odpowiednikiem art. 53 ust. 7 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej”), przy niezmienionej z punktu widzenia stanu faktycznego tej sprawy regulacji dotyczącej zakresu umów, które wymagają zgody organu tworzącego, gdyż zarówno art. 54 ust. 5 ustawy „o działalności leczniczej”, jak i art. 53 ust. 6 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej” posługuje się pojęciem „czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela”, stanowi, że czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2- 5 jest nieważna, a więc nie posługuje się już, jak jego poprzednik, wyłącznie pojęciem przelewu, co wzmacnia tylko stanowisko, że nieważnością w świetle art. 53 ust. 7 były objęte tylko umowy o przelew wierzytelności. Odmienne od tego, co przyjął Sąd Rejonowy, umowa poręczenia nie mieści się w zakresie pojęcia „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela”, gdyż jest umową nakierowaną wyłącznie na zabezpieczenie wykonania zobowiązania na wypadek jego niespełnienia przez dłużnika. Skutkiem, a nie celem, i to skutkiem ustawowym, a nie bezpośrednio wywołanym umową poręczenia, jest zmiana wierzyciela, zgodnie z art. 518 kc. Ustawa „o zakładach opieki zdrowotnej” nie tylko w art. 53 ust. 7 przewidywała możliwość ustalenia nieważności ściśle oznaczonego rodzaju umowy- przelewu wierzytelności, nie zaś jakiegokolwiek innej umowy, ale nadto posługiwała się w ust. 6 art. 53 pojęciem czynności mającej na celu zmianę wierzyciela, nie zaś „skutkującą zmianą wierzyciela”. Zatem także ten przepis nie obejmował umowy poręczenia. Nawet jednak gdyby w taki sposób był sformułowany przepis wymagający zgody organu tworzącego, to i tak brak rygору braku takiej zgody dla umowy innej, niż umowa przelewu, a „skutkującą zmianą wierzyciela” nie pozwalałby przyjąć, że taka czynność jest nieważna, gdyż ust. 7 art. 53 nie obejmuje swoją dyspozycją takiej umowy. Umowa poręczenia nie jest zatem nieważna jako sprzeczna z art. 54 ust. 6 ustawy „o działalności leczniczej”, gdyż ustawa ta nie ma zastosowania w przedmiotowym stanie faktycznym, a po drugie nie ma podstaw do wywiedzenia jej nieważności w oparciu o art. 53 ust. 7 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej”, gdyż nie jest objęta dyspozycją tego przepisu z uwagi na to, że nie jest umową przelewu (jak przyjął Sąd Rejonowy, ukrytą pod pozorną czynnością poręczenia).

Nie jest także trafne stanowisko Sądu Rejonowego, polegające na uznaniu umowy poręczenia za nieważną z uwagi na zawarcie jej dla pozorów. Przede wszystkim wymaga zaznaczenia, że przy opisanym wyżej brzmieniu przepisu art. 53 ust. 6 i 7 ustawy „o zakładach opieki zdrowotnej” zawarcie umowy poręczenia nie wymagało zgody organu tworzącego i nie było zastrzeżonego rygору nieważności zawarcia umowy poręczenia bez takiej zgody. Brak jest zatem sensu ukrywania czynności prawnie dopuszczalnej. Ponadto strona pozwana, na której spoczywał ciężar udowodnienia tej okoliczności, jako okoliczności faktycznej, nie sprostał temu obowiązкови.

Niesłusznie przyjęto, iż umowa poręczenia jest nieważna w świetle art. 63§1 kc. Jakkolwiek przepis ten reguluje bezskuteczność zawieszoną czynności prawnej dokonanej bez zgody osoby trzeciej, a także jej nieważność w braku potwierdzenia tej czynności już po jej zawarciu, to jednak umowa wprowadzająca wymóg takiej zgody, a następnie umowa, dla której taka zgoda została uprzednio zastrzeżona, w okolicznościach faktycznych tej sprawy musiałyby być zawarte pomiędzy powodem a (...) S.A., nie zaś, jak to miało miejsce, pomiędzy pozwanym a (...) S.A. Wynika to stąd, że osoba trzecia nie ma ponosić konsekwencji braku zgody, lecz ma wyrażać zgodę na czynność prawną dokonywaną przez strony, które uprzednio zastrzegły wymóg uzyskania zgody osoby trzeciej dla czynności zawieranej między sobą. Przenosząc te rozważania na grunt przedmiotowego stanu faktycznego, aby zastosowanie mógł ewentualnie znaleźć art. 63§1 kc, wymóg zgody pozwanego szpitala na zawarcie umowy poręczenia pomiędzy (...) S.A. a powodem, aby mógł wywoływać skutki dla powoda, musiałby być zastrzeżony w uprzedniej umowie pomiędzy (...) S.A. a powodem,

nie zaś w umowach z dnia 08 kwietnia 2011 roku i 14 lutego 2012 roku, zawartych pomiędzy pozwanym, a (...) S.A., które nadto zastrzegały wymóg zgody tego pierwszego na zawarcie umowy przez (...) S.A. z osobą trzecią w stosunku do stron umów z 08 kwietnia 2011 roku i 14 lutego 2012 roku. Gdyby przyjąć odmiennie, doszłoby do sytuacji niedopuszczalnej, że dwie osoby przesądzą o nieważności umowy zawartej pomiędzy jedną ze stron tej umowy, a osobą trzecią. W przedmiotowej sprawie jedyną konsekwencją braku zgody pozwanego na zawarcie umowy poręczenia może być odpowiedzialność (...) S.A. w stosunku do pozwanego, oparta o art. 471 kc.

Niezasadne jest także stanowisko, że umowa poręczenia jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Wstąpienie poręczającego w razie spłaty długu w miejsce dotychczasowego, zaspokojonego wierzyciela, nie powoduje zmiany sytuacji dłużnika. Brak jest podstaw do postrzegania czynności prawnej wywołującej skutki ustawowe wynikające z art. 518§1 kc, jako sprzecznej z zasadami współzycia społecznego.

Nieprawidłowo ustalono także, iż powód nie wykazał, że spełnił wszystkie zobowiązania, za które poręczył, a na których oparte było żądanie pozwu. Rację ma skarżący, że kwestia ta nie była w ogóle przedmiotem zarzutu, nie była kwestionowana przez stronę przeciwną, zatem w świetle art. 230 kpc nie podlegała udowodnieniu. Ponadto powód złożył dokumenty na okoliczność zapłaty długów pozwanego w postaci zestawienia faktur, łącznego zestawienia płatności, zawiadomienia pozwanego przez powoda o dokonanych spłatach. W dokumentach, obok oznaczenia pozwanego w formie skróconej (...) znajduje się także oznaczenie czynności- umowy poręczenia z 28 kwietnia 2011 roku- w związku z którą zapłata przez powoda została dokonana. Oznaczenie w dokumentach dłużnika oraz czynności, w związku z którą nastąpił przelew na rzecz (...) S.A. ze strony powoda, jest wystarczające.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386§1 kpc, orzekł jak w sentencji wyroku.

Zmiana zaskarżonego wyroku skutkowałą koniecznością zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Powód poniósł koszty procesu w postaci wynagrodzenia pełnomocnika w stawce minimalnej 2.400 zł (§6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku „w sprawie opłat za czynności adwokackie ...”- t. jedn. Dz. U. z 25 lutego 2013 roku, poz. 461) oraz opłaty od pozwu w wysokości 2.366 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Skoro powód w całości ostał się ze swoim żądaniem, o powyższych kosztach należało orzec w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w art. 98§1 kpc, obciążając nimi pozwanego.

W oparciu o art. 98§1 kpc należało także orzec o kosztach postępowania apelacyjnego. Na koszty poniesione przez powoda złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w stawce minimalnej 1.200 zł (§6 pkt 5 w zw. z §13 ust. 1 pkt 1 cyt. rozporządzenia) oraz opłata od apelacji w kwocie 2.366 zł.